

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

УДК 338. 24.001

ДУБІЩЕВ Віктор Петрович

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ
ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ РЕГІОНУ**

**Спеціальності: 08.10.01 - Розміщення продуктивних сил і
регіональна
економіка
08.01.01 - Економічна теорія**

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук**

Донецьк - 1998

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті економіко-правових досліджень
НАН України

Науковий консультант - доктор економічних наук, професор
Фінагін Валентин
Вікторович,

еконіміко-правових досліджень
ректора

Інститут

НАН України, заступник ди-

Офіційні опоненти:

вич,

університет,

професор

комерційний

професор

Олександрович,

доктор економічних наук, професор

Бабич Володимир Петро-

Харківський державний

завідуючий кафедрою

доктор економічних наук,

Сорока Ігор Вікторович,

Донецький державний

інститут,

завідуючий кафедрою

доктор економічних наук,

Паламарчук Віліор

Київський університет

імені Тараса Шевченка,

професор кафедри

Провідна установа -

регіональної

Інститут економіки промисловості НАН
України, відділ проблем

еконіміки (м.Донецьк)

Захист дисертації відбудеться

“ 10” листопада 1998 р.

о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.170.01 в Інституті економіко-правових досліджень НАН України за адресою: 340048, Донецьк, вул.Університетська, 77.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Інституту економіко-правових досліджень НАН України за адресою: 340048, Донецьк, вул.Університетська, 77.

Автореферат розісланий “7” жовтня 1998 р.

Вчений секретар
спеціалізованої **вченої** **ради**
Граніш В.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В процесі формування господарського механізму регіону постає питання про необхідність відпрацювання цієї проблеми на теоретичному рівні, який би відповідав об'єктивно зумовленому науковому аналізу. Науково-прикладне обґрунтування поряд з теоретичним, заснованим на об'єктивно зумовленій методологічній основі, являє собою комплексний підхід до вирішення проблеми формування господарського механізму регіону.

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається необхідністю розробки та вдосконалення методологічних підходів щодо формування господарського механізму регіону на рівні взаємообумовленості регіональних факторів з економічними законами і категоріями.

До початкових етапів формування господарського механізму регіону відноситься розробка і обґрунтування методологічного підходу до пізнання природи регіонального явища на теоретичному рівні з наступним втіленням отриманих висновків в реальних умовах регіонального устрою і управління. При цьому актуальним є обґрунтування методів та способів аналізу, за допомогою яких здійснюється об'єктивний підхід до пізнання процесу формування господарського механізму регіону. Така постановка питання є актуальною з точки зору існуючих в світовій економічній науці різноманітних підходів щодо аналізу економічної дійсності.

Питання теоретичного обґрунтування регіональних проблем до-сліджуються в працях І.Г. Адирима, М.К. Бандмана, А.П.

Голікова, А.Г. Гранберга, Г.Д. Заставного, В.В. Кістанова, М.М. Колосовського, В.К. Мамутова, М.М. Некрасова, Б.Я. Панасюка, А.Є. Пробста, В.В. Фінагіна, М.Г. Чумаченка та ін.

На сучасному етапі, в умовах існуючого різноманіття підходів до економічного аналізу в Україні, актуальним є вдосконалення об'єктивно зумовленої послідовності наукового обґрунтування, яка відповідає логічній взаємообумовленості в системі факторів і залежностей, на основі якої правомірно визначити природу регіонального явища і похідні форми її прояву.

Напрямок дослідження регіональних процесів, застосований у дисертації, визначає розробку механізму регіонального устрою і управління з точки зору пізнання сутнісних основ даного явища та на основі пізнання і використання механізму дії економічних законів.

Практичне значення вибраного напрямку дослідження пояснюється необхідністю розробки ефективно діючого господарського механізму на регіональному рівні. Підхід до обґрунтування відповідного господарського механізму обумовлює ефективність функціонування народного господарства країни в цілому, а отже, сприяє створенню економічного потенціалу для економічного росту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Увесь комплекс досліджень даної дисертації є складовою частиною дослідницьких тем Інституту економіко-правових досліджень НАН України, а саме: 3.1.10.5 “Розробка економіко-правових основ управління містом”; 3.1.10.9 “Економіко-правове забезпечення управління розвитком великого регіону”. Матеріали дослідження використані у розробці цих тем.

Мета та задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка та обґрунтування методологічних основ формування господарського механізму регіону, які відповідають об'єктивним науково обґрунтованим методам економічного аналізу і які сприяють створенню ефективного механізму використання регіональних ресурсів та регіонального управління.

До задач дослідження відносяться:

обґрунтування і визначення механізму дослідження, на основі якого можливе вивчення регіонального ланцюга, як обумовленого причинно-наслідковою залежністю відносно вихідних економічних категорій;

визначення механізму прояву економічних категорій, які зумовлюють регіональні явища;

обґрунтування механізму аналізу регіонального ланцюга в системі економічних законів і категорій, які обумовлюють еволюційний процес соціально-економічного розвитку;

оцінка регіональних факторів на основі узагальнення досвіду регіонального розвитку і регулювання у вітчизняній та світовій практиці господарювання;

на основі підходів, які дозволяють розкрити сутність регіонального явища, і на основі узагальнення досвіду регіонального розвитку та регулювання у вітчизняних умовах і в світовій практиці дати обґрунтування основних принципів регіональної економічної політики, яка відповідає природі і змісту факторів, що її визначають;

обґрунтувати підходи оптимізації галузевої структури економічних відносин регіону на рівні відносин органів державної виконавчої влади, а також виконавчих органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами і організаціями різних форм власності, що розташовані на території регіону;

подати класифікацію ресурсного потенціалу регіону, який відповідає комплексному підходу до аналізу і врахуванню факторів, що визначають економічний потенціал регіону в ринкових умовах;

обґрунтувати шляхи вдосконалення балансового методу, відносно якого можливо визначити оптимізаційну модель регіональної економіки. З цією метою необхідно узагальнити та обґрунтувати можливість використання кейнсіанських методів збалансування народногосподарських пропорцій відносно регіонального ланцюга;

визначити механізм регулювання регіональним ланцюгом на державному рівні на основі дії економічних законів і форм їх прояву;

сформулювати основні шляхи оптимізації фінансових відносин на рівні регіону;

на підставі наукових підходів до пізнання природи регіону, закономірностей прояву факторів визначити шляхи вдосконалення регіональної економічної політики в сучасних умовах переходу України до ринкових відносин;

на основі закріпленої Конституцією України структури влади в країні обґрунтувати оптимальні напрямки вдосконалення структури управління економікою регіону.

Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження визначено теоретичні та прикладні проблеми розвитку та функціонування господарського механізму регіону.

Об'єктом дослідження є економічна структура регіону, система економічних та правових відносин, які складаються на регіональному рівні.

Методологія та методика дослідження, джерела інформації. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання загального, особливого та одиничного у саморозвитку, саморухові, єдності та боротьбі протилежностей, конкретний аналіз динаміки явищ і процесів у всіх їх зв'язках та взаємовідносинах у поєднанні з методами аналізу на основі маржиналізму, принципів

теорії попиту, теорії пропорції, монетаризму та інших напрямків економічного аналізу, які існують в світовій практиці.

Інформаційна основа дисертаційної роботи базується на наслідках фундаментальних досліджень вітчизняних та зарубіжних фахівців, провідних наукових центрів з питань формування та проведення регіональної економічної політики, теорії та практики вирішення питань підвищення ефективності виробництва на регіональному рівні. У процесі дослідження були використані методи комплексного системного аналізу економічних та соціальних явищ і синтезу їх результатів, економічного моделювання на основі логічних побудов, методи порівняльного економічного аналізу, лінійного програмування, вибіркового обстеження, розрахунково-аналітичного та статистичного аналізу, експериментування та апробація у виробничих умовах, програмно-цільові методи організації досліджень.

У дисертації використано Закони України, матеріали та рішення Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, рішення місцевих державних адміністрацій та рішення місцевих органів самоврядування.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає у розкритті сутнісних основ регіональної економіки на базі провідних шкіл економічного аналізу і обґрунтуванні на цій основі методологічних підходів щодо формування господарського механізму регіону.

На теоретичному рівні регіон обґрунтовано як економічну категорію в системі економічних законів і категорій. В зв'язку з цим автором проаналізовано причинно-наслідкову взаємообумовленість регіонального явища з економічними категоріями та законами, як на рівні сутнісних основ даного явища, так і на рівні форм їх реалізації.

Подано методологічний підхід до пізнання явища на його сутнісному рівні, тобто на рівні причинно-наслідкової взаємообумовленості, який дозволяє вивчити його з точки зору вихідної категорії. При цьому автором обґрунтовано зміст вихідної категорії регіонального прояву. Цей підхід забезпечує логічну впорядкованість явища, яке вивчається, і взаємообумовленість похідних і вихідної економічної категорії, що визначає струнку модель в пізнанні змісту і природи регіонального явища. Ця взаємообумовленість визначається як відносно вихідної, так і похідних категорій, а також відносно форм реалізації економічних законів і категорій.

Подано механізм удосконалення управління економікою регіону на основі пізнання дій економічних законів. Даний підхід визначає органічну єдність господарського механізму регіону зі змістом сутнісних процесів ринкової економіки, що сприяє економії матеріальних, фінансових і трудових ресурсів при забезпеченні ефективних шляхів розвитку економічного потенціалу країни.

Обґрунтовано форми регулювання соціально-економічними процесами на регіональному рівні, які засновані на діалектичному поєднанні саморегулюючих елементів ринкової економіки та директивних методів управління з боку державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування відносно підприємств, організацій та установ всіх форм власності.

Діалектично застосовано метод аналізу, заснований на принципах “теорії попиту”, до розробки механізму регулювання економічними процесами на регіональному рівні.

Подано оцінку і обґрунтовано механізм регулювання соціальною політикою і, зокрема, зайнятістю і заробітною платою на регіональному рівні відносно закономірностей сукупного попиту і сукупної пропозиції в умовах стагфляції, тобто в умовах, які характерні для соціально-економічного становища в Україні.

Запропоновано і обґрунтовано оптимізаційну модель регіонального устрою і управління на основі діалектичного поєднання балансового методу з моделями, які засновані на закономірностях регулювання рівноважного чистого національного продукту.

Науково-прикладне значення досліджень. У процесі досліджень узагальнено прогресивні тенденції розвитку та вдосконалення соціально-економічних відносин на регіональному рівні;

науково-методологічні положення, які висвітлені здобувачем у дисертації, доведені до рівня конкретних пропозицій та рекомендацій, можуть бути використані у процесі формування та вдосконалення господарського механізму на регіональному рівні в процесі переходу України до ринкових відносин;

доведена необхідність проведення змін в області соціально-економічної діяльності на основі прийнятих стратегічних напрямків;

обґрунтовано нові пропозиції по вдосконаленню господарського механізму і відносин на регіональному рівні органів регіонального управління з підприємствами державної, комунальної, колективної та приватної форм власності;

узагальнено провідні методологічні основи аналізу, які використовуються в світовій економічній думці та можливість їх впровадження при розробці та вдосконаленні регіональної економічної політики в умовах переходу України до ринкових відносин.

Особистий внесок здобувача. Особистий внесок здобувача полягає в тому, що ним обґрунтована необхідність послідовного та цілісного підходу до пізнання регіональних явищ на їх сутнісному рівні. Даний підхід передбачає пізнання явища на науковому рівні, який відображає причинно-наслідкову взаємообумовленість форм прояву та його сутнісних його основ на категоріальному рівні. При

даному підході були використані методи аналізу провідних напрямків економічної думки.

Здійснено обґрунтування методологічних основ процесу формування господарського механізму регіону на основі використання провідних напрямків економічного аналізу, до яких відносяться методи аналізу класичної політичної економії, маржиналізму, теорії попиту, теорії пропозиції, кейнсіанства, монетаризму та інших напрямків в поєднанні з діалектичними методами аналізу.

Подано обґрунтування процесу реформування господарського механізму регіону на основі пізнання дії економічних законів.

Застосовано підхід до визначення економічної оцінки та класифікації ресурсів регіону відносно їх участі у процесі кругообігу капіталу.

Подано оцінку динаміки економічних процесів на регіональному рівні у відповідності з діючим законодавством України.

Обґрунтовано формування економічної політики регіону у відповідності з дією економічних законів.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження були представлені на наукових конференціях і семінарах. Зокрема: на науково-практичній конференції “Державне регулювання економіки при переході до ринку: досвід, проблеми, механізми” - Київ 1992 р.; на діловій Міжнародній конференції “Економічні і правові проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв’язків Донбасу” - Донецьк 1993 р.; республіканській науково-практичній конференції “Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону” - Луцьк 1993 р.; науково-практичній конференції “Проблеми переходу України до ринкових відносин” - Вінниця 1993 р.; науково-практичній економічній конференції “Розвиток підприємництва як основний фактор поглиблення економічних реформ в області” - Полтава 1994р.; Російсько-Українському науково-практичному семінарі “Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв’язків” - Донецьк 1995р.; міжнародній східно-українській конференції по муніципальному уряду - Харків 1995 р.; на міжнародному науково-практичному семінарі “Проблеми розвитку сучасного міста” - Донецьк 1996 р.; на науково-практичних конференціях Полтавського державного технічного університету в 1993-1997 рр.; на всеукраїнській конференції “Науково-практичні проблеми інвестиційної та іноваційної політики держави” - Київ 1997 р.

Практичне використання результатів, одержаних в процесі дисертаційного дослідження, знайшло відображення:

У сфері вдосконалення моделей регіонального управління, в процесі формування планів соціально-економічного розвитку та

затвердженні бюджету Полтавської області в 1996-1997 рр. (Лист управління економіки Полтавської обласної державної адміністрації від 16.10.1997 за № 02-470).

При впровадженні казначейської системи виконання Державного бюджету в територіальних відділеннях Державного казначейства у Полтавській області. (Лист управління Державного казначейства у Полтавській області від 12.09.97 за № 01-01/336-907).

При розробці та впровадженні оптимальних схем розподілу доходів між місцевими бюджетами Полтавської області на 1997-1998 рр. (Лист фінансового управління Полтавської обласної державної адміністрації від 14.10.1997 за № 1-27).

При формуванні програм капітального будівництва в Полтавській області на 1996-97 рр. (Лист управління по інвестиціях, будівництву та архітектурі Полтавської обласної державної адміністрації від 26.08.97 за № 478).

В економічній частині перегляду проектно-планувальної документації на території Полтавської області в 1996-1997 рр. і її використання стосовно до нових умов реформування економіки (Лист управління по інвестиціях, будівництву та архітектурі Полтавської обласної державної адміністрації від 26.09.97 за №522).

При підготовці Міжнародного семінару “Українське місто - вчора, сьогодні, завтра” та в концепції муніципальної програми “Кременчук - місто відкрите для бізнесу”. Ця програма є початковим етапом до створення експериментальної економічної зони “Кременчук”. (Лист управління архітектури, містобудування та землекористування Кременчуцької міської Ради Полтавської області від 25.09.97 за № 48-2667).

При розробці програми та методичних рекомендацій до вивчення курсу “Регіональна економіка” в системі підвищення кваліфікації державних службовців і керівників державних підприємств. (Лист Центру підвищення кваліфікації державних службовців і керівників державних підприємств, установ і організацій при Полтавській обласній державній адміністрації від 14.05.97 за №39).

У підготовці матеріалу по Полтавській області для використання у розробленні проекту генеральної схеми планування території України, що розробляється відповідно до Указу Президента України від 13.05.97 р. №422 “Про пріоритетні завдання у сфері містобудування” та Постанови Кабінету Міністрів України від 19.09.97 р. №1044 “Про розробку проекту генеральної схеми планування території України”.

Публікації. Основні ідеї, положення та результати досліджень висвітлені у 34 опублікованих роботах (з них особистій монографії, брошурі, 32 статтях та матеріалах науково-практичних

конференцій) загальний обсяг публікацій 22,1 д.а., з них 20.6 д.а. належать дисертантові.

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, п'ятьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 185 найменувань та містить 431 сторінку, включає 15 таблиць, 16 малюнків, 7 додатків.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Розділ 1. “Теоретичні основи дослідження проблем економіки регіону”. Формування господарського механізму регіону передбачає послідовне визначення етапів, які відображають взаємообумовлену послідовність. Наукове обґрунтування послідовності процесу створення господарського середовища на регіональному рівні повинно відображати об'єктивний процес та закономірності соціально-економічного розвитку. Вибір послідовності дослідження регіональних проблем передбачає, перш за все, обґрунтування підходів щодо їх вирішення на теоретичному рівні, якому передують його методологічна основа, як теорія пізнання явищ і процесів.

Вирішення питання щодо об'єктивного рівня методологічного і теоретичного обґрунтування дають можливість створення стрункої системи знань та уявлень про природу регіонального явища в системі соціально-економічних відносин і переходу до вищих, практичних ступенів формування господарського механізму регіону.

Загострення уваги на питаннях методологічного обґрунтування процесу формування господарського механізму регіону зумовлено широким розповсюдженням у сучасній вітчизняній економічній думці різноманітних підходів щодо методологічного обґрунтування економічних явищ та процесів на основі таких напрямків світової економічної теорії, як маржиналізму, монетаризму, принципів теорії попиту, принципів теорії пропорції, кейнсіанства та ін. Дане явище потребує обґрунтованого впорядкування щодо використання вищенаведених теоретичних та методологічних напрямів аналізу відносно соціально-економічних явищ та процесів взагалі та на регіональному рівні, зокрема, в період створення соціально-економічної системи в Україні, заснованої на ринкових відносинах.

З метою комплексного підходу до оцінки процесу формування господарського механізму регіону подано аналіз діючої законодавчої бази України. Так, аналізуються фактори і особливості регіонального регулювання і степені ефективності регіональних форм на основі Закону України “Про місцеві Ради народних депутатів, місцеве і регіональне самоврядування” від 1992р., Положення “Про обласну, Київську, Севастопольську міську державну адміністрацію” від 1995 р., Закону України

“Про місцеве самоврядування в Україні” від 1997 р. та ін. законодавчих актів України.

Підхід до теоретичного пізнання сутнісних основ регіонального явища застосовано відносно постановки питання про необхідність вибору і обґрунтування об’єктивно зумовленого в умовах існування в економічній думці різних шкіл і напрямків теоретичного аналізу і методологічного обґрунтування. Так, обґрунтовуються можливості використання теоретичних і методологічних основ аналізу відносно ідей: маржиналізму, класичного підходу політекономічного аналізу, теорії попиту, теорії пропозиції, діалектичних методів аналізу, прибічників позитивізму і неопозитивізму, а також інших підходів методологічного обґрунтування і забезпечення макроекономічної рівноваги.

Виходячи з необхідності пізнання сутності регіонального явища, в дисертації обґрунтовується раціональність використання підходів класичної політичної економії, які спираються на діалектичні закони пізнання. При цьому враховується характерна особливість класичного підходу і методологічного обґрунтування на основі законів діалектики, згідно якого пізнання природи явища і регіону, зокрема, на основі причинно-наслідкової взаємообумовленості категорій даної системи як в часі, тобто з точки зору принципу історизму, так і на рівні системного зв’язку, відображає наукові основи аналізу економічної дійсності.

Поряд з вищенаведеним підходом обґрунтовується можливість використання в регіонології методів аналізу маржиналізму, закладених в працях представників австрійської школи К.Менгера, Е.Бем-Баверка, Ф.Візера, кембріджської - У.С. Джевонса, американської - Дж.Б.Кларка, вчень Л. Вальраса, В. Паретто та ін. В дисертації робиться висновок, що при критичному підході до маржиналізму, як методології наукового дослідження, заслуговує підхід даного напрямку відносно необхідності врахування суб’єктивних факторів при оцінці виробленого продукту та при його розподілі. Тобто необхідний підхід до комплексної оцінки продукції регіону як з точки зору його вартості, яка визначається на основі класичних підходів витратного механізму, так і відносно споживчої вартості на основі суб’єктивних цінних факторів, тобто маржиналістських методів і прийомів оцінки. Така взаємообумовленість визначає комплексний підхід до оцінки з урахуванням відтворюючих факторів на відносно відокремленій території в об’єктивній оцінці валового внутрішнього продукту регіону.

Пізнання сутності регіонального явища на категоріальному рівні через методи теоретичного аналізу забезпечується через розгляд регіонального явища у взаємообумовленості з зовнішніми факторами. Відносно методологічного забезпечення передумов, що вивча-

ються, обґрунтовуються два підходи: відносно аналізу передумов регіонального явища через причинно-наслідкові зв'язки на рівні його сутнісного пізнання і об'єктивної обумовленості передумов виділення регіонального явища в структурі господарського комплексу країни на основі статичної причинності, тобто емпіричного підходу до аналізу.

Відносно прояву закономірностей факторів, які визначаються статичною причинністю, в дисертації аналізується еволюція відносно відокремлених територіальних утворень. При цьому аналізуються фактори територіального розвитку в умовах феодального ладу, утворення городищ, республік, а також розвиток місцевого самоврядування в період поширення в Україні магдебургського права, до і після проголошення державної незалежності України в 1918 році. Відносно періоду соціалістичного будівництва аналізуються специфіка факторів територіального устрою і управління в Україні відносно тенденцій цього процесу на загальносоюзному рівні і, зокрема, відносно раднаркомівської форми управління. На основі аналізу принципів раднаркомівської форми управління робиться висновок про позитивні результати даної форми управління і про необхідність використання такого досвіду при розробці моделей економічного устрою України.

Наведений підхід до виділення регіонального ланцюга через статичну причинність спирається на емпіричні дані. При цьому правомірно погодитись з позицією Дж.Р.Хікса щодо оцінки емпіричного підходу, відносно якого обґрунтовується положення про важливість використання такої системи абстрактних категорій, яка адекватно відображала б структуру реального процесу.

Узагальнення позицій з точки зору статичної причинності і теоретичного аналізу на рівні сутнісної взаємообумовленості процесів є цілісним підходом до виділення передумов регіонального ланцюга. Таким чином, на основі проведених досліджень обґрунтовуються підходи до визначення поняття і сутності регіону відносно емпіричного і теоретичного рівнів дослідження.

Виходячи із змісту теоретичного аналізу, в дисертації подано обґрунтування категоріального рівня і відповідного визначення регіону, як похідної і найбільш узагальненої відносно поняттєвого рівня. Автор спирається на те, що методологічний підхід у визначенні характерних рис регіону на рівні понять ґрунтується на об'єктивності основних факторів виробництва - праці, землі і капіталу. Відносно цих факторів поняттєве визначення регіону виражається як регіон соціальний, регіон економічний і регіон природно-ресурсний. Таким чином, згідно з правилами діалектики, а саме: виділення явища на соціально-економічному рівні, використання підходу через аналіз, розчленування явища при сходженні до абстрактного, - було здійснено ви-

значення регіону на рівні поняття через три складові - регіону соціального, економічного і природно-ресурсного.

На останньому рівні абстрагування - категоріальному, який відображає найбільш загальні властивості, обґрунтовується визначення регіону як соціально-економічної та географічної категорії.

Розділ 2. “Характеристика економічних відносин регіону”.
Удосконалення механізму пізнання регіональних явищ передбачає аналіз регіону, як економічної категорії в системі економічних категорій та законів. Даний підхід зумовлений необхідністю використання сутнісних властивостей регіонального явища при розробці систем та моделей регіонального устрою та регіонального управління. До характерних законів ринкової економіки правомірно віднести: закон вартості, закон усупільнення виробництва, закон накопичення, закон конкуренції, закон грошового обігу, закон росту продуктивності суспільної праці, закон економії часу, закон попиту і пропозиції, закон розподілу праці та ін. Так, на основі закону вартості обґрунтовується оціночний механізм відносно сукупних показників на консолідуючому рівні регіону. Він відображає інтереси регіону відносно регулюючої дії закону вартості, а саме, його регулюючої дії відносно обміну еквівалентів. В цьому випадку дія закону вартості відносно регіонального явища зумовлює механізм відносин через узагальнюючий показник, який відображає консолідуючий ефект від господарської діяльності суб'єктів господарювання, що розташовані на території регіону.

Консолідуючий ефект від господарської діяльності не може бути рівним сумарному потенціалу суб'єктів господарювання, які входять до регіону. Він більше такої суми на ефект кооперативних зв'язків регіону. Це положення важливе відносно оцінки факторів, які зумовлюють процес перерозподілу національного доходу між регіонами в Україні. Особливість регіону, як суб'єкта господарювання, на відміну від інших економічних структур економічної системи виражається в тому, що через регіональний рівень відбувається оцінка його потенціалу з позиції більш комплексного врахування факторів, які впливають на результати діяльності.

Єдиний господарський, економічний орган на регіональному рівні відповідає дії закону вартості в тому, що на рівні економічної ради з відповідними господарськими повноваженнями можливе забезпечення умов, відносно яких відбувається регулювання державним та приватним секторами виробництва. Механізм регулювання відбувається через реалізацію таких категорій, як кредит, ціна, прибуток, податки, бюджет та ін. Через прояв категорій, обумовлених дією закону вартості, забезпечується механізм побічного регулювання на регіональному рівні. Об'єктивність економічних процесів, що відбуваються в суспільстві відносно впливу регіональних факторів, повинні знаходити

відображення в функціях підрозділів економічної ради області. Це означає, що структурні підрозділи економічної ради повинні займатися відпрацюванням використання форм та методів економічного регулювання відповідно дії об'єктивних економічних законів на основі оцінки економічної кон'юнктури. Функції відділів повинні відображати об'єктивні закономірності в суспільстві. Даний підхід щодо обґрунтування процесу формування господарського механізму регіону застосовано відносно необхідності реформи існуючого принципу побудови управлінь та відділів виконавчих органів областей, що в даний час відображають галузевий підхід. Правомірність даного підходу обумовлена галузевим принципом управління. Разом з тим, закони суспільного виробництва свідчать про зростаючу роль такого явища, як диверсифікація на рівні різних форм асоціацій. Тому структура та функції органів управління економічної ради області повинні відповідати еволюційним якісним змінам в організаційних формах економічного базису суспільства.

До компетенції єдиного господарського органу області правомірно віднести питання господарчого права відносно координації економічної діяльності. Функціонування економічної ради області передумовлює реалізацію господарчих функцій регіонального правління. При цьому передбачається і забезпечується розподіл господарчих і політичних функцій на рівні області. Розподіл і спеціалізація управлінських структур відносно конкретних господарчо-правових функцій підвищує ефективність їх діяльності.

Відносно даного підходу в дисертації аналізується практика раднаргоспівської форми управління і можливість використання її модифікованих різновидностей при розробці економічного устрою України. При цьому передбачаються моделі, які відповідають вимогам сучасності та відображують розподіл господарських і політичних функцій.

Відповідно закону вартості, розробка економічного механізму ринкового регулювання на регіональному рівні передбачає оцінку внутрішнього продукту регіону, а також виділення в ній регіональних факторів, як специфічних для даного регіону. Регіональна складова у валовому внутрішньому продукті регіону є основою об'єктивних економічних відносин з суб'єктами господарювання різних рівнів державного устрою і держави в цілому відносно його привласнення та використання. При цьому такі специфічні регіональні фактори у внутрішньому продукті регіону, як природні ресурси, трудові ресурси, рівень економічної рівноваги та ін. повинні бути доповнені такими, як рівень монополізації, конкуренції та централізації капіталу.

Таким чином, відносно факторів, які впливають на результати діяльності, обґрунтовується, що крім врахування таких факторів, як фондовий, трудовий, фінансовий потенціал окремих виробничих одиниць, на регіональному рівні враховується територіальний фактор через нову якість кооперації на територіальному рівні.

Крім закону вартості, обґрунтовується механізм взаємообумовленості функціональної залежності регіонального регулювання відносно дії закону накопичення капіталу. В результаті аналізу даної взаємообумовленості зроблено висновок про необхідність врахування і використання цього закону при обґрунтуванні функцій управлінських органів на обласному рівні і, зокрема, функцій управлінь економіки обласних державних адміністрацій з питань планування і прогнозування спеціалізуючої направленості господарства області в короткотерміновому і довготерміновому періодах відносно формування внутрішнього та механізму функціонування міжнародного ринку. Стосовно даного підходу в дисертації зроблено висновки і обґрунтовано положення про необхідність зкоординованого підходу відносно всіх рівнів державного управління в забезпеченні закономірного розвитку кон'юнктури українського ринку, який відповідав би інтересам народу України.

Пізнання і використання результатів дії наведених економічних законів є закономірним і об'єктивним відносно використання важелів регулювання, які відповідають діалектиці змішаної економіки, а саме: побічних методів економічного регулювання і саморегулюючих процесів ринкової економіки.

Відносно закону конкуренції закономірно постає питання монополізації. Разом з тим розв'язання проблеми монополізації як в цілому, так і на регіональному рівні зокрема, не повинно зводитися до підходу з позиції абсолютного знищення або руйнування великих монополістичних структур.

Проблема створення ринкового середовища в цілому та формування господарського механізму регіону зокрема, повинно виходити з того, що вихід України на світовий ринок має бути забезпечений сучасними технологіями та організаційною базою, що сприяє зниженню собівартості продукції, високій якості, та високим кон'юнктурним перевагам в конкурентній боротьбі на світовому ринку. Такими потенційними можливостями в сучасних умовах володіє монополія, як висококонцентроване велике виробництво. Згідно світового досвіду, високомонополізовані транснаціональні корпорації світу мають великі потенційні можливості. Вони переважно визначають порядок та розподіл ресурсів у світі. Взагалі транснаціональні корпорації визначають умови функціонування на

світовому рівні іншим виробництвам та державам в цілому через різноманітні монопольні союзи.

З формами конкуренції в ринковій економіці автор пов'язує монопольні тенденції і аналізує їх з точки зору закономірних і об'єктивних процесів їх регулювання. Зокрема, обґрунтовуються диверсифіковані форми виробничих структур, як форми, що відповідають сучасному рівню розвитку продуктивних сил в світі. Відносно цього підходу, з метою упорядкування відносин на державному і регіональному рівнях, робиться висновок про необхідність вдосконалення господарчого законодавства в сучасних умовах переходу України до ринкових відносин, посилення ролі в цьому процесі виконавчих обласних органів і виконавчих комітетів місцевих Рад народних депутатів. Конкретною формою реалізації цього положення є розширення механізму відносин обласних державних адміністрацій і виконавчих комітетів місцевого самоврядування з підприємствами загальнодержавної, комунальної і недержавної форм власності відносно договірних відносин, які встановлені чинним законодавством.

Процесу формування економічних відносин на регіональному рівні передуює аналіз економічного потенціалу області з урахуванням його галузевої структури та її питомої ваги. По Полтавській області дані наведені в табл.1.

Таблиця 1. Галузева структура економіки Полтавської області
(по валовому продукту)

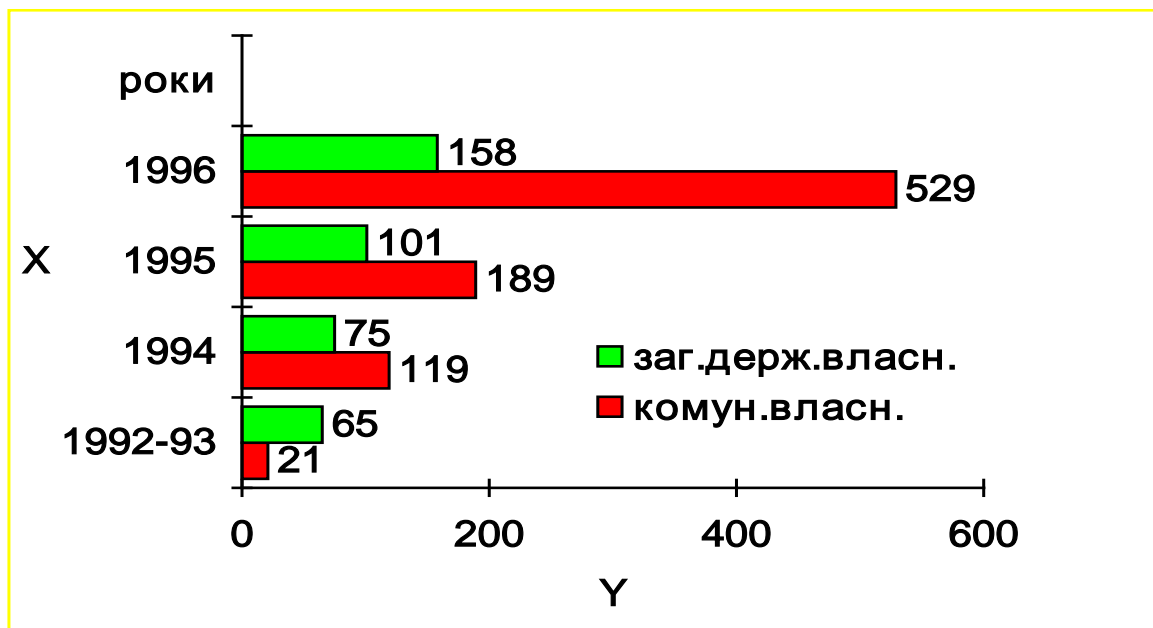
	Галузь	Питома вага, %
1.	Промисловість	55.7
2.	Сільське та лісове господарство	23.1
3.	Будівництво	10.1
4.	Транспорт та зв'язок	5.7
5.	Матеріально-технічне забезпечення	2.2
6.	Торгівля та громадське харчування	2.7
7.	Інші	0.5

Формування економічної політики господарського комплексу регіону безпосередньо пов'язано з принципами формування економічних відносин на регіональному рівні. В сучасних умовах відбувається процес формування економічних відносин переважно на галузевій структурі загальнодержавної та комунальної власності. Так, на основі діючого законодавства та на основі рішення сесії Полтавської Ради народних депутатів склад комунальної власності області за кількістю підприємств, установ та організацій по галузевій структурі представлений у вигляді, наведеному в табл.2.

Таблиця 2. Галузева структура комунальної власності
Полтавської області

	Галузь	Кількість підприємств (од.)
1.	Соціальне забезпечення	14
2.	Поліграфічна промисловість	25
3.	Харчова промисловість	2
4.	Житлово-комунальне господарство	15
5.	Охорона здоров'я	95
6.	Культура	33
7.	Торгівля	6
8.	Місцева промисловість	4
9.	Будівельний комплекс	6
10.	Агропромисловий комплекс	61
11.	Народна освіта	25
12.	Підприємства побутового обслуговування	16

Формування господарського механізму регіону безпосередньо пов'язане з процесом приватизації, як процесом, який відбувається паралельно з розподілом державної власності на загальнодержавну та комунальну. Динаміка процесу приватизації по об'єктах комунальної та загальнодержавної власності в Полтавській області показана на мал. 1.

Мал. 1. Динаміка процесу приватизації по об'єктах комунальної та загальнодержавної власності в Полтавській області

Закономірним явищем, що впливає на формування господарської структури регіону, є іноземні інвестиції. Так, пріоритетними напрямками інвестицій по Полтавській області стали: харчова промисловість - 57.8%, паливна - 14.4%, торгівля - 7.8%.

На основі розглянутих та інших законів ринкової економіки в дисертації обґрунтовується підхід до механізму регулювання відносно забезпечення рівноваги на державному і регіональному рівнях, що є основою збалансованого економічного зростання. При цьому автором обґрунтовується можливість використання складових елементів сукупного попиту на регіональному рівні відносно кейнсіанської моделі макроекономічного регулювання. У зв'язку з цим аналізується механізм регулювання складовими чистого національного продукту:

$$(1) \quad \text{ЧНП} = \text{С} + \text{І} + \text{Х} + \text{G},$$

де: ЧНП - чистий національний продукт;
 С - сукупне споживання;
 І - сукупні інвестиції;
 Х - чистий експорт;
 G - державні витрати.

В дисертації зроблено висновок про необхідність вдосконалення фінансової системи регіонів і, зокрема, забезпечення доходної частини обласних бюджетів відносно реалізації функцій по встановленню рівноваги на обласному рівні шляхом регулювання складовими частинами сукупного попиту.

Аналізується кейнсіанський і монетаристський підходи в питаннях ролі держави в ринковому регулюванні, а також підхід з точки зору прихильників теорії пропозиції. При розгляді цього питання в дисертації зроблено висновок, що в умовах перехідного періоду до ринкових відносин, що склалися в Україні, забезпечення рівноваги макропоказників відносно сукупного попиту, враховуючи інвестиції, правомірно розглядати з позиції кейнсіанських методів регулювання.

Стосовно формування господарського механізму, що ґрунтується на галузевій структурі загальнодержавної і комунальної власності, аналізується законодавча база, а саме: Закон України “Про власність”, Постанова Кабінету Міністрів України “Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною власністю)” та ін. На підставі наведених вище законодавчих актів, а також законодавства про місцеве самоврядування аналізується механізм формування економічних відносин, які засновані на галузевій структурі загальнодержавної і комунальної власності в Полтавській області у відповідності з законодавством України та рішень, прийнятих на обласному рівні і, зокрема, рішення Полтавського виконавчого комітету від 17 січня 1992р. “Про розподіл державного майна України, яке передається в комунальну власність, між власністю області і власністю районів і міст обласного підпорядкування”. На основі впорядкування відносин власності аналізується механізм її трансформації відповідно процесу приватизації і діючого законодавства України. Так, аналізуються найбільш характерні передумови формування галузевих відносин на рівні регіону, до яких правомірно віднести процес формування комунальної власності і процес приватизації, що визначило розробку якісно нового механізму управління її об’єктами. Поряд з процесом приватизації, це викликало необхідність розробки і вдосконалення механізму відносин підприємств недержавної форми власності з Кабінетом Міністрів України, з органами місцевого самоврядування та з об’єктами державної і комунальної власності.

Методологічні основи формування зовнішньоекономічних зв’язків визначаються відносно спеціалізуючої направленості адміні-стративної області в системі внутрішньодержавного та міжнародного розподілу праці. Відносно цього процесу робиться висновок про необхідність використання закону усупільнення виробництва і розподілу праці як методологічної основи упорядкування і досягнення ефективності розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону.

У дисертації обґрунтовується положення, згідно з яким в сучасних умовах процес усупільнення виробництва, спеціалізація по

континентах, країнах і регіонах визначається переважно дією закону усупільнення виробництва, закону вартості, накопичення капіталу та іншими законами ринкової економіки. Формою цього процесу є специфіка розміщення продуктивних сил суспільства. При цьому процес територіального розміщення продуктивних сил нерозривно пов'язаний з питаннями галузевої структури регіону і його виробничої спеціалізації.

На основі розробок, висновків та проведеного аналізу обґрунтовується положення, відносно якого методологічною основою розміщення продуктивних сил є специфічні особливості факторів, які впливають на процес суспільного розподілу праці. При цьому відносно еволюції факторів суспільного розподілу праці правомірно визначити їх характерні особливості. Ці особливості є результатом дії економічних законів та законів діалектики. Відстоюється положення, що суть цих особливостей полягає в зміні форм спеціалізації в процесі еволюції продуктивних сил і виробничих відносин.

З метою визначення сутності процесу територіального розташування виробничих сил аналізуються економічні передумови цього процесу відносно їх історичного розвитку у взаємообумовленості з рівнем розвитку продуктивних сил і виробничих відносин. Така взаємообумовленість розглядається у відповідності з дією економічних законів. При цьому аналізується характерна особливість реалізації форм спеціалізації в залежності від рівня концентрації і централізації капіталу у взаємообумовленості з територіальними факторами відтворюваних процесів. В нових умовах у дисертації аналізується механізм прояву спеціалізованої направленості на державному і регіональному рівнях відносно сучасних форм концентрації і централізації капіталу, до яких відносяться: трести, синдикати, концерни та інші види асоціацій.

Досліджується особливість сучасних територіально-виробничих комплексів, які в сучасних умовах еволюційного розвитку в світі відображають об'єктивну взаємообумовленість територіальної спеціалізації відносно сучасних форм господарювання. Обґрунтовується положення, згідно якого економічний порядок в світі в значній мірі визначають великі, висококонцентровані виробничі структури. З посиленням такої тенденції, в свою чергу, великі виробничі структури і, зокрема, транснаціональні корпорації, відображають територіально-виробничий характер функціонування з визначенням і підтримкою найбільш вигідної і можливої в умовах дії закону конкуренції територіально-виробничої спеціалізації. Як приклад, розглядається прояв територіально-виробничої взаємообумовленості в Федеративній Республіці Німеччині.

Для України в сучасних умовах переходу до ринкових відносин спеціалізованою направленістю, відносно закономірностей процесу

спеціалізації на світовій арені і дії економічних законів, правомірно передбачити програму послідовного закріплення і створення умов відтворення суспільного капіталу.

Відносно можливих територіальних утворів аналізується і робиться висновок про особливості і переваги створення в сучасних умовах агломерацій. В дисертації агломерація розглядається як зосередження кількох промислових підприємств в одному географічному пункті. Вона є своєрідною формою просторової концентрації промислових підприємств та їх розміщення, що характеризується багатьма економічними перевагами, якими відзначається концентрація виробництва.

В дисертації використані розробки вчених в області територіального розміщення виробництва. Зокрема, праці А. Вебера, М.М. Некрасова, М.М. Колосовського, Г.М. Кржижановського, І.Г.Олександрова, В.С.Немчинова, О.Ю.Пробста та ін. Аналізується розробка схем розвитку і розміщення продуктивних сил областей України.

Обґрунтовується положення, згідно якого територіально-виробничі комплекси є в методологічному аспекті основою формування економічних районів, як форми територіальної організації та управління продуктивними силами. При цьому обґрунтовується положення, згідно якого формування економічних районів визначається взаємодією галузевого і територіального розподілу праці. Завданням територіальної організації суспільного виробництва в середині кожного району є раціональне розміщення і раціональна організація територіально-виробничих комплексів, що значно ширше і складніше щодо завдання розміщення окремих промислових підприємств.

В дисертації розкривається сутність економічного району з точки зору його внутрішньої господарської єдності, яка об'єктивно склалася і яка визначає: 1) спільність і своєрідність економічного життя (спеціалізацію); 2) економічно доцільне поєднання і внутрішній органічний взаємозв'язок його основних частин (комплексність). Ця єдність є джерелом економії суспільної праці, і вона визначається матеріально-господарською основою економічного району - територіально-виробничим комплексом.

У дисертації аналізується історичний досвід макрорайонування в Україні по періодах в ХХ столітті: в 20-х роках, на початку 30-х років; на початку 50-х років, в кінці 50-х - на початку 60-х рр., в кінці 60-х років, а також розробки сучасних авторів відносно можливого районування України. Відносно питання районування в дисертації подано аналіз районоутворюючих факторів, значення яких змінюється в залежності від тієї історичної епохи, в якій вони діють.

З метою розробки підходу до обґрунтування методологічних основ розміщення продуктивних сил в умовах переходу України до ринкової економіки подано аналіз становлення просторової організації виробництва в зарубіжній економічній науці. Зокрема,

аналізуються методологічні підходи до розміщення продуктивних сил І. Тюнена, як творця теорії розміщення виробництва, А. Сміта, Д.Рікардо, К.Маркса, представників меркантилізму, фізіократів, представників “ історичної школи” німецької політичної економії і, зокрема, В.Рошера, економістів А.Шеффле, В.Лаунгардта, англійського економіста А. Маршалла, а також таких вчених, як А. Вебера, У. Айзарда, Е. Гувера.

Специфікою розміщення виробництва в сучасних умовах переходу України до ринкових відносин є врахування закономірностей розвитку продуктивних сил, виробничих відносин, які відображаються в сучасних господарських формах диверсифікації виробництва транснаціональних корпорацій. Цей підхід передбачає створення умов реалізації регіональних факторів ресурсного забезпечення відтворювального процесу при поєднанні вертикальної і горизонтальної спеціалізації в межах окремих відносно відокремлених територіальних виробничих структур.

В сучасних умовах формування соціально-економічної системи в Україні аналіз розміщення продуктивних сил доцільно розглядати відносно економічного, географічного та соціального факторів.

Економічний фактор визначає механізм розміщення продуктивних сил у відповідності з дією економічних законів і, передусім, закону узагальнення виробництва, закону накопичення, закону вартості. Цей процес пов'язаний з внутрішньодержавним та міжнародним розподілом праці відносно законів функціонування та розміщення капіталу.

Географічний фактор уособлює територіальну і сировинну залежність виробництва, розміщення його відносно постачальників сировини та споживачів.

Соціальний аспект розміщення виробництва передбачає реалізацію соціальних законів.

Розділ 3. “Економічні основи оптимізації регіонального управління”. Формування господарського механізму регіону пов'язано з проблемою оптимізації регіонального управління. Аналіз методів оптимізації регіонального управління здійснено відносно врахування законів економічного розвитку, методів, які забезпечують збалансування пропорцій на загальноекономічному рівні, а саме: ідей Ф. Кене, втілених в “Економічній таблиці”, схем розширеного відтворення К. Маркса, умов рівноваги чистого національного продукту, згідно вчення Дж.М. Кейнса, методів оптимізації балансів народного господарства і міжгалузевих балансів. На основі наведених закономірностей розміщення продуктивних сил обґрунтовується зміст методологічних підходів збалансування народногосподарських про-порцій. Обґрунтування здійснено відносно аналізу методологічних основ оптимізації народногосподарських пропорцій на основі врахування законів економічного розвитку. Даний підхід розглядається в дисертації відносно механізму

функціонування складових частин економічної системи, відносно діалектики частини і цілого, взаємозв'язку і взаємообумовленості цілісної системи та її окремих частин. В умовах ринкового господарства особливістю є врахування механізму функціонування частин в формі суб'єктів приватної і комунальної власності. На прикладі Федеративної Республіки Німеччини аналізується прояв закону накопичення капіталу в ХХ столітті в формі різноманітного злиття суб'єктів господарювання. Такі об'єднання або асоціації капіталів отримали розвиток в формі багатопрофільних концернів вертикальної і горизонтальної кооперації. Відносно територіального фактору закономірним явищем стала концентрація промисловості в Німеччині навколо "Дрезднер банка" і "Дойче банка".

Відносно необхідності забезпечення цілісності народногосподарських систем в дисертаційній роботі обґрунтовується розробка адекватних методів і механізмів по її забезпеченню та підтримці. Формою такого підходу стали міжгалузеві баланси. Виходячи з цього обґрунтовується особливість балансового методу аналізу народного господарства в його розвитку відносно принципів, закладених в працях П.І. Попова, Л.М. Літошенко, О.О. Квіткіна та розвинутих в працях В. Леонтьєва та інших авторів.

Обґрунтовується положення, згідно якого за допомогою методу затрати-випуск можливо вивчити географічні наслідки переміщення промисловості і населення, зміну смаків споживачів, виникнення нових галузей. Обґрунтування здійснено виходячи з урахування того, що регіональний матричний аналіз являє собою опис національної просторової економіки у вигляді системи взаємозв'язаних товарних потоків, а для комбінування матричних моделей окремих районів необхідні знання дійсних об'єктів територіального планування.

В дисертації зроблено висновок, що всі результати, одержані за допомогою методу затрати-випуск, суттєво залежать від регіонального поділу. В свою чергу вибір районів значною мірою визначається класифікацією галузей.

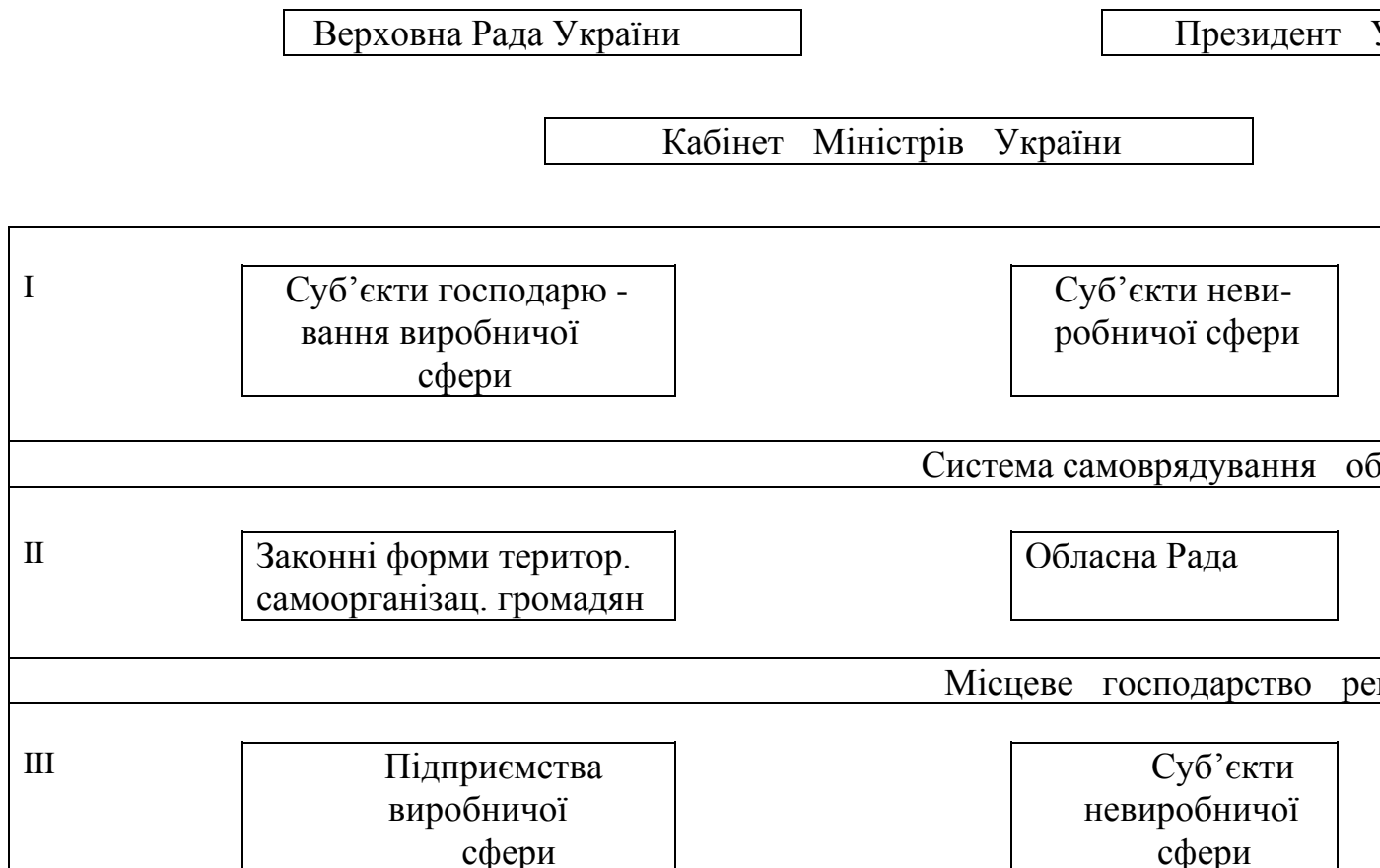
В дисертації обґрунтовується методологічний підхід, згідно якого зміст розрахунків по збалансованості моделі зводиться до визначення (відповідно відомої долі кожного району в національному кінцевому попиті на регіональні і місцеві товари) необхідних обсягів випуску національних галузей. Потім на цій основі розраховується повна продукція регіональних і місцевих галузей, яка включає як витрати, необхідні для виробництва національної продукції, так і частину кінцевого попиту.

Відносно методів оптимізації в масштабі великих регіональних комплексів в дисертації обґрунтовуються методи: лінійного програ-

мування, аналізу промислового комплексу, побудова гравітаційних (потенційних) моделей.

Цілісним підходом комплексного методологічного обґрунтування оптимізації регіонального устрою і управління в умовах переходу до ринкових відносин в Україні передбачається система взаємообумовлених заходів, які забезпечують збалансованість народногосподарських пропорцій на основі найбільш раціональних методів оптимізації з урахуванням кейнсіанських методів макроекономічного збалансування.

Цілісний підхід до обґрунтування економічних відносин визначається структурою суб'єктів господарювання, які склалися в Україні в цілому і, зокрема, на рівні області. Окрім суб'єктів міського господарства, на території регіону функціонують підприємства загальнодержавної і недержавної форм власності. При цьому всі суб'єкти господарювання діляться на підприємства виробничої та невиробничої сфери. Дана структура обумовлена специфікою реалізації відтворюваних процесів на території регіону. Виходячи з того, що фінансово-економічну базу регіону складають суб'єкти господарювання, а також фінансові ресурси регіону, оптимізація моделі регіону визначається механізмом функціонування його трьох основних рівнів: рівнем міського господарства, підприємствами загальнодержавної власності та об'єктами господарювання недержавної форми власності. Схему суб'єктів господарювання в регіоні доцільно подати у вигляді, наведеному на мал.2.

Мал. 2. Схема суб'єктів господарювання в регіоні та їх взаємообмовленість з центральними представницькими та виконавчими органами влади

Методи регулювання обґрунтовуються на основі принципів теорії попиту і теорії пропозиції. Зроблено висновок про раціональність використання основ теорії попиту для розробки принципів регулювання на державному і регіональному рівні в умовах переходу України до ринкових відносин. При цьому обґрунтовується механізм побічної дії на мотиваційну діяльність підприємців за допомогою: операцій держави на відкритому грошовому ринку, регулювання обліковою ставкою, регулювання обов'язковими резервами комерційних банків.

Відносно можливого використання методів регулювання обґрунтовуються положення ідей Дж.М. Кейнса, П. Самуельсона, а також Л.Ерхарда про соціальну направленість ринкової економіки.

На основі проведеного аналізу зроблено висновок про раціональність використання в сучасних умовах переходу України до ринкових відносин побічних методів державного регулювання, заснованих на теорії збалансованості народногосподарських пропорцій через регулювання сукупного попиту, заснованого на ідеях Дж.М. Кейнса.

Формування господарського механізму регіону передбачає вдосконалення фінансової системи. Питома вага національного доходу, яка направляється на відтворювальні процеси, має бути оцінена відносно рівня соціально-економічного розвитку регіонів, їх участі в створенні національного доходу держави та об'єктивних потреб.

Відносно загальнодержавного рівня аналізується механізм перерозподілу грошових коштів між областями країни згідно динаміки нормативів відрахувань від загальнодержавних податків і зборів в бюджети областей, субвенцій і дотацій бюджетам областей, суми коштів, які передаються із бюджетів Рад народних депутатів в Державний бюджет України. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку в Україні динаміка нормативів відрахувань від загальнодержавних податків та зборів в бюджети областей свідчить про відсутність стабільного та збалансованого підходу до їх визначення (табл. 3).

На основі аналізу процесів формування прибуткової частини місцевих бюджетів, згідно Закону України "Про бюджетну систему України", Закону України "Про місцеве самоврядування", законах

України про бюджет України на поточний рік та інших законодавчих актів, зроблено висновок про необхідність удосконалення фінансової системи регіонів на основі об'єктивного підходу до використання закономірностей економічного розвитку і відтворюючих процесів в умовах ринкової економіки. На конкретному фактичному матеріалі аналізується

Таблиця 3. Динаміка нормативів відрахувань від загальнодержавних податків і зборів в бюджети областей

Області	Нормативи відрахувань										
	Податок на додану вартість***					Податок на прибуток (доход) підприємств, організацій					Акциз
	1992	1993	1994	1995	1996	1992*	1993*	1994*	1995-1996	1997	1998
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Вінницька	82.0	89.7	20	97.6	100	50	100	50	70	100	50
Волинська	82.7	100	20	100	100	50	100	50	70	100	50
Дніпропетровська	15.8	24.3	20	46.4	24.2	40	25	50	70	100	50
Донецька	15.5	22.1	20	30.7	23.4	20	25	50	70	100	50
Житомирська	84.3	100	20	100	100	70	100	50	70	100	50
Закарпатська	95.5	100	20	100	100	100	100	50	70	100	50
Запорізьська	14.5	60.3	20	22.9	20	20	50	50	70	100	100
Івано-Франківська											
Київська	81.5	68.9	20	100	89	50	50	50	70	100	50
Кіровоградська	43.8	100	20	100	91.6	70	100	50	70	100	50
Луганська	100	95.7	20	100	100	100	100	50	70	100	100
Львівська	15.5	35.7	20	78.1	72.8	35	50	50	70	100	50
Миколаївська	44.0	38.6	20	93.2	59.6	50	50	50	70	100	50
Одеська	72.6	62.1	20	100	100	50	100	50	70	100	50
Полтавська	54.3	41.1	20	56.5	45.3	50	50	50	70	100	50
	38.7	35.6	20	24.7	20	50	25	50	70	100	50

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Рівненська	92.9	100	20	100	100	70	100	50	70	100	50
Сумська	66.0	100	20	53.8	53.1	50	100	50	70	100	50
Тернопільська	93.7	90.7	20	100	100	70	100	50	70	100	50

Харківська	57.0	27.1	20	76.7	44.7	50	25	50	70	100	50
Херсонська	97.2	74.2	20	100	100	100	100	50	70	100	100
Хмельницька	79.4	63.6	20	100	100	50	50	50	70	100	50
Черкаська	65.7	76.5	20	100	78.8	50	50	50	70	100	50
Черновицька	93.6	100	20	100	100	100	100	50	70	100	100
Чернігівська	56.3	23.1	20	86.6	86.3	70	50	50	70	100	50

* - розрахунок провадився за податком на доход

** - в 1992 і 1993 рр. прибутковий податок з громадян повністю зараховується до місцевих бюджетів

*** - в 1997 р. податок на добавлену вартість в повному обсязі зараховується до Державного бюджету України

**** - крім акцизного збору з ввезених на територію України підакцизних товарів

В 1998 р. податок на додану вартість та акцизний збір у повному обсязі зараховуються до доходів Державного бюджету України.

В 1998 р. податок на прибуток підприємств та прибутковий податок з громадян зараховується до бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва, Севастополя.

динаміка механізму фінансування статей видаткової частини бюджету Полтавської області.

Розділ 4. “Ресурси регіону. Механізм їх використання”. Підхід до класифікації ресурсів обґрунтовується відносно їх статичного і динамічного стану. Так, природні ресурси, які оцінено, але не розроблено, відносяться здебільшого до статичного рівня в класифікаційній оцінці. Разом з тим, пізнання економічної сутності ресурсів правомірне через вивчення їх в динаміці. При цьому обґрунтовується положення, згідно якого визначення і класифікація ресурсів відносно їх кругообігу, з точки зору їх матеріально-предметного змісту, визначає підхід, відносно якого правомірно передбачити механізм перетворення ресурсів, тобто процес перевтілення одного виду ресурсів в інший.

В дисертації обґрунтовується положення, згідно якого механізм реалізації економічної сутності ресурсів проявляється у відтворенні суспільного капіталу. В процесі кругообігу капіталу здійснюється прояв характерних особливостей ресурсів відносно їх споживчої вартості і вартості, що слугує мотиваційним механізмом економічного змісту суспільного відтворення.

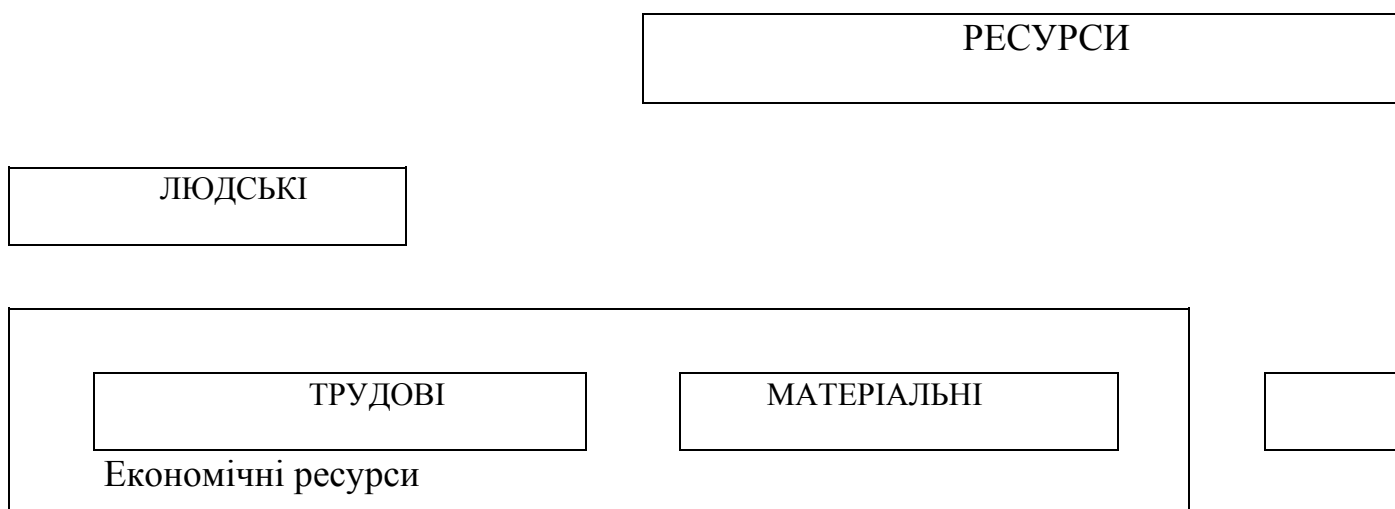
Відносно існуючих класифікаційних схем в економічній літературі обґрунтовується раціональність віднесення до економічних ресурсів грошових коштів і території. Окрім наведених раніше підходів,

обґрунтовується положення, згідно якого до важливих ресурсних характеристик відноситься форма території адміністративної одиниці. При цьому одним з важливих параметрів форми території є її компактність. Виходячи з наведених вище методологічних підходів обґрунтовується класифікаційна система ресурсів регіону, яка заснована на економічному підході до змісту ресурсного потенціалу і з врахуванням категорії “територія”.

Згідно цієї кваліфікаційної схеми, матеріальні і трудові ресурси об’єднані в економічні. Трудові ресурси відокремлені від людських з тієї точки зору, що людські ресурси більш об’ємні відносно їх соціально-економічної природи. Трудові ресурси в даній термінологічній інтерпритації виражають економічну сутність і форму людських ресурсів. Виходячи з цього, трудові ресурси відображають якісну і кількісну характеристику людини відносно здатності до праці і оцінку її вкладу у вироблений суспільний продукт.

Матеріальні ресурси, виходячи з своєї економічної природи, доцільно поділяти на основні і обігові. Основні ресурси включають територію, як економічну категорію, і основні фонди, які розташовані на цій території. Обігові ресурси, як складова частина матеріальних, складаються із природних ресурсів (сировина), предметів праці (матеріали) і грошових коштів.

Обґрунтовується підхід до класифікаційного впорядкування матеріальних ресурсів відносно економічної їх оцінки. Відносно існуючих підходів в економічній літературі до визначення і класифікації матеріальних ресурсів, в дисертації обґрунтовується положення, згідно якого предмети і засоби праці подані відносно основних і обігових ресурсів. Територія враховується як економіко-географічний ресурс і відноситься до основних ресурсів згідно з її економічним змістом відносно участі в створенні нової товарної вартості. Класифікаційна система ресурсного потенціалу регіону подана на мал.3.

Малюнок 3. Класифікаційна система ресурсного потенціалу регіону

Оцінки, що використовуються при взаємовідношенні суспільства і підприємств, які використовують природні ресурси, поділяються на три групи. До першої групи відносяться оцінки суспільної корисності природних ресурсів. До другої групи належать вартісні, нормативно визначені оцінки, які відображають цінову і податкову політику держави відносно використання природних ресурсів. Третя група - ринкові ціни. Кількісні визначення вартісної оцінки природних ресурсів базуються на двох показниках: 1) витрати на підготовку їх використання і 2) прибуток споживача від використання ресурсів.

Кількісна характеристика використання природних ресурсів визначається через вартісні показники, які характеризують ефективність господарської діяльності і, зокрема, прибутку. Для цього правомірно передбачити участь в процесі виробництва двох основних факторів - праці (L) і капіталу (K). Функціональна залежність кількості продукції Y має вигляд:

$$Y = F(L, K) \quad (2)$$

Якщо врахувати, що фірма продає свою продукцію за ціною P, виплачує працівникам заробітну плату W і арендує капітал по ціні R, то

$$\text{Прибуток} = PY - WL - RK \quad (3)$$

Для того, щоб відобразити, яким чином прибуток залежить від факторів виробництва (ресурсів), використовується виробнича функція $Y = F(K, L)$. Підставляючи її в рівняння (2), одержимо:

$$(4) \quad \text{Прибуток} = PF(K,L) - WL - RK$$

Це рівняння показує, що прибуток залежить від ціни на продукцію P і цін на фактори виробництва W і R , тобто факторів L і K . В цьому випадку конкурентного ринку кількісне визначення використаних у виробництві ресурсів - праці і капіталу - визначає максимізацію прибутку. Таким чином, робиться висновок, що чисто ринковий кон'юнктурний підхід до кількісного визначення ресурсів через вартісні величини заснований на їхньому похідному характері попиту на ресурси.

Відносно регіонального аспекту використання природних ресурсів аналізується чинне законодавство України і, зокрема, "Кодекс про надра", Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Земельний кодекс", законодавчі акти про місцеве самоврядування і місцеві державні адміністрації.

Підхід до аналізу трудового фактору застосовано відносно його оцінки в створенні нової вартості. При цьому враховуються і аналізуються два наукових підходи, які обґрунтовують джерело створення нової вартості та механізм ціноутворення - принципи класичної політичної економії і маржиналізму.

В дисертації обґрунтовується оцінка трудового фактору в створенні нової вартості на регіональному рівні відносно її трактовки класичною політичною економією, а саме: як величини, що визначаються вартістю робочої сили, яка виступає в формі заробітної плати як перетвореної форми вартості робочої сили. На цій основі обґрунтовується підхід до оцінки трудового фактору на регіональному рівні відносно органічної побудови капіталу.

Розділ 5. "Формування і вдосконалення регіональної економічної політики". Підходи щодо розробки соціально-економічної політики на регіональному рівні доцільно розглядати відносно закономірностей економічного розвитку і принципів, що застосовуються в світовій практиці, з врахуванням різних модифікацій теорій соціально-економічного регулювання Дж.М. Кейнса і М. Фрідмана.

У визначенні цільової функції регіональної політики в Україні доцільно враховувати вчення Я. Тинбергена в області економічної політики. В дисертації зроблено висновок про необхідність комплексного підходу і вирішення цієї проблеми, а саме: обґрунтовується підхід відносно необхідності визначення функції переваги, тобто такої послідовності цілей, яка забезпечувала б найбільш ефективний результат на кожному етапі проведення економічної політики. Другим етапом є процес визначення послідовності елементів економічної політики, в процесі якого обґрунтовується розмірність цільової функції, а отже, сфера державного регулювання економікою. При цьому встановлено, що по мірі накопичення досвіду державного регулювання ринковою

економікою, відбувається невпинне скорочення розмірності цільової функції.

На основі проведених досліджень обґрунтовується положення, відносно якого метою економічної політики в Україні в короткотерміновому періоді є вирішення завдань переважно мікрорівневої стабілізації. До завдань довгострокового періоду правомірно віднести ті, рішення яких забезпечують стабільний економічний ріст, стабілізацію і рівновагу на макрорівні. При цьому вибір інструментів економічної політики не повинен бути взаємовиключаючим відносно досягнення наведених вище завдань. Це означає, що використання, наприклад, грошової політики з метою зниження інфляції може негативно відобразитися на темпах економічного росту, якщо не використати для ліквідації можливого розбалансування суто політичні інструменти. З іншого боку, потрібні політичні й економічні прийоми стабілізації на грошовому ринку і вплив на рівень інфляції у випадку використання економічних важелів фіскальної політики, які забезпечують в більшій мірі бюджетне регулювання з метою забезпечення економічного росту.

Необхідною складовою успішного проведення регіональної економічної політики є вдосконалення механізму бюджетних відносин і грошової політики, що знаходиться переважно в компетенції центральних органів влади.

Відносно факторів, які сприяють удосконаленню регіональної економічної політики на правовому рівні, обґрунтовуються напрямки вдосконалення відносин на рівні державної і комунальної власності, системи податків, в області законодавчих актів про бюджетну систему в Україні.

В дисертації обґрунтовується необхідність відродження інституту планування на загальнодержавному і регіональному рівнях, методологічні основи планування в ринковій економіці і законодавчі основи його забезпечення. Обґрунтовується необхідність процесу планування, який заснований на директивних принципах для координації заходів в короткотерміновому і довгостроковому періодах з метою забезпечення послідовного і рівномірного переведу економіки України на ринкові принципи функціонування і управління.

Вирішення цього завдання передбачає розробку відповідного плану по періодах із врахуванням визначення фінансових і матеріальних джерел, які забезпечували б реалізацію накреслених цілей.

Використання знань про закономірності ринкової економіки передбачає підхід до методів планування в довгостроковому періоді по забезпеченню основних пропорцій в економічній структурі України, що зумовлюють стан рівноваги на рівні всього народного господарства країни. При цьому інструментом для досягнення і підтримки стану збалансованості на рівні регіону і країни в цілому можуть бути інвестиції,

інтенсивність яких регулюється з боку держави через прямі і побічні методи на плановій основі.

Відносно методологічного підходу і принципів планування в ринковій економіці, обґрунтовується положення, згідно якого об'єктивність планових показників визначається пізнанням і можливістю використання економічних законів. У зв'язку з цим заслуговує на увагу питання вивчення і оцінки механізму функціонування економічних систем з точки зору швидкості обігу капіталу на всіх фазах відтворювального процесу. Відносно даного підходу правомірно орієнтуватися на стан рівноваги в цілому по суспільству, виходячи з об'єктивної необхідності в перерозподілі національного прибутку. В цьому випадку питання залежить від розробки оптимального механізму розподілу грошових коштів між областями країни. Виходячи з того, що цей механізм перерозподілу грошових коштів виступає функцією об'єктивного процесу по забезпеченню збалансованості на рівні всієї держави, він повинен виражатися у формі плану. Згідно з цим обґрунтовується об'єктивний підхід до перерозподілу прибутку між областями України на основі оцінки регіонального потенціалу, що визначається відносно регіональних економічних факторів. В динаміці оцінку цих факторів правомірно визначити через швидкість їх обігу. Це положення в дисертації ґрунтується на тому, що різні швидкості обігу забезпечують різну масу прибутку, що в сукупності визначає економічний потенціал регіону. Відносно такого методологічного підходу функція планування відображає його об'єктивну основу як процесу, який відбувається у відповідності з дією економічних законів.

Необхідність макроекономічної стабілізації потребує розробки методологічних підходів до планування відносно сфери комунальних послуг населенню регіону. Це положення ґрунтується на тому, що галузі, які забезпечують надання комунальних послуг в Україні в період переходу до ринкових відносин, є переважно монополізованими господарськими структурами в складі державної чи комунальної власності. Питання об'єктивної оцінки послуг таких підприємств, а отже, збалансованості через планування в сфері комунальних послуг доцільно розглядати на основі визначення по суспільству середньої норми прибутку у взаємообумовленості з органічним складом капіталу даної галузі. Процес визначення ціни продукції монополізованих галузей, і в даному випадку в сфері комунальних послуг через встановлення середньої норми прибутку в результаті переливання капіталу, відображає об'єктивний підхід до проблем ціноутворення. Таким чином, плануючий орган на макрорівні буде мати механізм оцінки показників монополізованих структур в єдиному відтворювальному процесі на основі дії об'єктивних економічних законів.

Формою директивного планування на регіональному рівні в сучасних умовах є обласний фінансовий план на поточний рік або обласний бюджет. Відносно фінансового планування аналізуються фактори, які визначили особливість формування видаткової частини обласного бюджету на прикладі Полтавської області.

В дисертації обґрунтовується необхідність створення плануючого органу з конкретними обов'язками та правами на рівні окремого управління в складі державної адміністрації області.

Управління суб'єктами господарювання на регіональному рівні потребує вдосконалення на основі закону про Кабінет Міністрів України. В даному законі, виходячи з діючого механізму вертикальної виконавчої влади, правомірно передбачити розроблення і уточнення прав і обов'язків міністерств відносно підприємств всіх форм власності і рівнів підпорядкування, порядок відносин міністерств з природними монополіями.

На основі проведеного аналізу робиться висновок, що крім договірної основи відносин виконавчих органів державної влади з підприємствами недержавної форми власності на період переходу до ринкових відносин і з метою впорядкування процесу макроекономічної стабілізації, правомірно встановити права обласних державних адміністрацій відносно механізму управління, які визначають регулювання виробництва.

Удосконалення відносин обласної державної адміністрації з підприємствами всіх форм власності, які розташовані на території регіону, а також управління економікою регіону визначається на рівні вдосконалення відносин обласної державної адміністрації з органами місцевого самоврядування. Відносно даного положення обґрунтовується необхідність удосконалення законодавчої бази України у сфері господарської діяльності та відносин власності на регіональному рівні.

ВИСНОВКИ

1. Формування господарського механізму регіону передбачає розробку відповідного методологічного забезпечення, що є складовою наукового підходу по досягненню поставленої цілі дослідження.

Підхід до обґрунтування формування господарського механізму регіону передбачає використання різноманітних методів аналізу, заснованих на принципах діалектики, методів аналізу класичної політичної економії, маржиналізму, теорії попиту, теорії пропозиції, кейнсіанських методів.

Теоретичною основою щодо формування та вдосконалення господарського механізму регіону є аналіз та обґрунтування природи регіонального явища відносно його сутнісних основ. Механізм

пізнання об'єктивних форм реалізації регіонального явища відбувається у результаті пізнання природи явища на його сутнісному рівні через причинно-наслідкову взаємообумовленість, що визначається дією економічних законів.

Постановка питання про необхідність розробки і вдосконалення регіонології засобами теоретичних основ цього явища передбачає його вивчення відносно вихідних економічних категорій і механізму прояву в системі економічних категорій і законів. Цей підхід застосовано в поєднанні з широким розповсюдженням в зарубіжній економічній літературі прагматичним підходом до методів аналізу і, особливо, на основі методів аналізу маржиналізму. При цьому використання в економічній літературі досвіду в аналітичному механізмі на сучасному етапі правомірно передбачити відносно діалектичного підходу, який передбачає використання сучасних і класичних методів аналізу.

2. В сучасних умовах в Україні обґрунтування регіональної економічної політики визначається постановкою завдань і економічних цілей, які визначаються специфікою перехідного періоду до ринкових відносин. Відносно короткотермінового періоду - це мета мікрорівневої стабілізації. До завдань довгострокового періоду правомірно віднести ті, вирішення яких забезпечує стабільне економічне зростання, стабілізацію і рівновагу на макrorівні. При цьому вибір інструментів економічної політики не повинен бути взаємовиключаючим відносно досягнення наведених вище цілей. Це означає, що використання, наприклад, грошової політики з метою зниження інфляції може негативно відбитися на темпах економічного росту, якщо не використати для усунення можливого розбалансування суто політичні інструменти. Тому потрібні політичні та економічні прийоми стабілізації на грошовому ринку і вплив на рівень інфляції у випадку використання економічних важелів фіскальної політики, які б забезпечували в більшій мірі бюджетне регулювання з метою забезпечення економічного росту.

3. Функцію управління обласної державної адміністрації об'єктами комунальної, загальнодержавної і недержавної форм власності правомірно розглядати відносно можливого використання відповідних інструментів регулювання на регіональному рівні. При цьому постановка мети по забезпеченню рівноваги на рівні окремого регіону міцно пов'язана з вирішенням цього питання на загальнодержавному рівні. З точки зору кейнсіанських принципів, використання грошової політики, з метою стабілізації і забезпечення рівноваги, реалізується шляхом регулювання грошової маси Національним Банком України, через обіг державних облігацій, регулюванням резервною ставкою комерційних банків і прийомами фіскальної державної політики.

4. Закономірним при розробці оптимальних моделей регіонального устрою та управління в сучасних умовах переходу України до ринкових

відносин є врахування принципів раднаргоспної системи господарювання, які визначали соціальну орієнтацію економіки в 20-ті роки і особливо в 1958-1965 рр. В сучасних умовах відносно раднаргоспної форми управління передбачаються моделі, які відповідають вимогам сучасності. Цей підхід відображає об'єктивну обумовленість виділення і врахування в соціально-економічній структурі України відносно відокремлених господарчих систем, які відображають сутність регіональних явищ і закономірності соціально-економічного розвитку.

5. Еволюція процесу спеціалізації відносно відокремлених товаровиробників в процесі дії закону усупільнення виробництва визначає якісно нові форми виробничих структур з специфічною особливістю механізму їх внутрішньої кооперації. Такою формою відносно відокремлених господарських структур на сучасному рівні світового розвитку продуктивних сил є диверсифіковані виробничі структури з різнопрофільною внутрішньовиробничою спеціалізацією і кооперацією відносно єдиного органу управління.

6. Дія закону усупільнення виробництва в умовах висококонцентрованого і високомонополізованого виробництва, монопольного впливу та інших факторів крупного виробництва закономірно проявляється в зміні, а саме: посиленні домінуючого впливу цих факторів на розміщення виробництва. В цьому проявляються особливості підходу до методологічних основ розміщення продуктивних сил в сучасних умовах високого розвитку продуктивних сил в ринковій економіці.

7. Виробнича направленість регіону повинна відповідати дії закону усупільнення праці і відносно нього визначатися спеціалізація адміністративної області, тобто територіальна спеціалізація відносно територіального розподілу праці на основі місцевих ресурсів. Вибір спеціалізованої направленості території відносно наявних матеріальних ресурсів визначає напрям ефективного використання трудових ресурсів області.

Оптимальність використання трудових ресурсів на регіональному рівні в умовах ринкових відносин не може зводитися тільки до досягнення забезпечення максимальних показників фондівіддачі або віддачі від матеріальних ресурсів. Соціально орієнтована економіка передбачає пріоритет людського фактору, як домінуючого в системі соціально-економічних відносин.

ОСНОВНІ ПУБЛІКАЦІЇ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Дубищев В.П. Регион в системе отношений хозяйственного комплекса страны. -Полтава: Полтава, 1996. -184 с.

2. Дубищев В.П. Теоретические и научно-методологические основы формирования оптимальной модели региона - Полтава, 1996. -64 с.

3. Дубіщев В.П. Методологічні основи формування інвестиційного ринку // Економіка України. -1998. -№3. -С. 86-88.
4. Дубищев В.П. Совершенствование экономического механизма местного самоуправления //Реформирование хозяйственных комплексов городов Украины. -Донецк:НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. -1997. -С.188-197.
5. Дубищев В.П. Экономический механизм реализации коммунальной собственности территориальных структур в Украине // Ком-мунальное хозяйство городов.-К.:Техніка.-Вып.11. -1997. - С.142-147.
6. Дубищев В.П., Кудря Ю.А. Механизм разделения функций между центральными и местными органами власти в условиях рыночной экономики //Коммунальное хозяйство городов. -К.: Техніка. -Вып.11. -1997. - С.169-176. (Особистий внесок автора: здійснено обґрунтування підходу щодо аналізу узагальнених моделей, які описують відносини на рівні центр-регіони).
7. Дубищев В.П. Методологические подходы к принципам формирования городской среды промышленных регионов // Проблемы развития промышленных городов Украины.-Донецк: НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. -1994. -С.45-51.
8. Дубищев В.П. Экономические функции государственного регулирования //Экономика - правогосударственное регулирование. -Донецк: НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. -1992. -С.119-126.
9. Дубищев В.П. Некоторые теоретические проблемы внешнеэкономических связей // Экономические и правовые проблемы развития внешнеэкономических связей Донбасса.-Донецк:НАН Украины.Ин-т экономико-правовых исследований. -1993. -С.21-24.
10. Дубищев В.П. Проблемы управления и самоуправления городом // Проблемы развития современного города. -Донецк: НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. -1996. -С.32-34.
11. Дубищев В.П. Региональные аспекты внешнеэкономической деятельности // Проблемы развития внешнеэкономических связей.-Ч.1.-Донецк: НАН Украины.Ин-т экономики пром-ти.-1995.-С.53-55.
12. Дубищев В.П. Экономическая роль государства в становлении рыночных отношений // Государственное регулирование экономики при переходе к рынку: опыт, проблемы, механизмы.-К.:УкрНИИТИ. -1992. -С.3-5.
13. Дубіщев В.П. Розвиток і вдосконалення конкуренції як складової частини комплексного соціально-економічного розвитку регіону // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону. -Ч.1. -Луцьк: Луцький індустріальний інститут. -1993. -С.117-119.
14. Дубіщев В.П. Методологія наукового обґрунтування економічного аналізу ринкових відносин в сучасних вітчизняних умовах //

Проблеми переходу України до ринкових відносин. -Вінниця: Вінницький політехнічний інститут.- 1993. -С.21-23.

15.Дубищев В.П.Политическая культура и предпринимательство// Тезисы докладов и выступлений науч. конф.”Политическая культура: теория и практика”. -Донецк: Донецкий Государственный Университет. -1994. - С.28-30.

АНОТАЦІЯ

Дубищев В.П. Методологічні основи формування господарського механізму регіону. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.10.01 - Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка, та 08.01.01- Економічна теорія. -Інститут економіко-правових досліджень НАН України, Донецьк, 1998.

Дисертацію присвячено питанням обґрунтування методологічних основ формування господарського механізму регіону. Запропоновано підходи до обґрунтування процесу формування господарського механізму регіону на основі методів провідних економічних шкіл: класичного методу, маржиналістського, кейнсіанського та монетарного. Запропоновано конструктивні підходи до розробки моделей регулювання соціально-економічними процесами на регіональному рівні. Основні результати роботи були застосовані при розробці шляхів удосконалення господарського механізму на регіональному рівні і, зокрема, в Полтавській області.

Ключові слова: регіональна економіка, господарський механізм, методологічні основи, економічні закони, методи регулювання.

АННОТАЦИЯ

Дубищев В.П. Методологические основы формирования хозяйственного механизма региона. -Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени доктора экономических наук по специальности 08.10.01 - Размещение производительных сил и региональная экономика, и 08.01.01-Экономическая теория. - Институт экономико-правовых исследований НАН Украины, Донецк, 1998.

Диссертация посвящена вопросам обоснования методологических основ формирования хозяйственного механизма региона. Предложены подходы к обоснованию процесса формирования хозяйственного механизма региона на основе методов анализа ведущих экономических школ: классического метода, маржиналистского, кейнсианского и монетаризма. Предложены конструктивные подходы к разработке моделей регулирования социально-экономическими процессами на региональном уровне. Основные результаты работы нашли применение в разработке направле-

ний совершенствования хозяйственного механизма на региональном уровне, в частности, в Полтавской области.

Ключевые слова: региональная экономика, хозяйственный механизм, методологические основы, экономические законы, методы регулирования.

SUMMARY

Dubyshchev V.P. Methodology for the establishment of a regional economy. - Manuscript.

The dissertation on defending the academic degree of, Doctor of Economic Science in the Specialty, 08.10.01 -distribution of factors of production and regional economics and 08.01.01-theoretical-economics. - Institute of Economic and Legal Research, Ukrainian National Academy of Sciences, Donetsk, 1998.

The dissertation is dedicated to the issue of developing an optimal regional policy on the basis of cultivating and improving theoretical, scientific and methodological bases of economic laws and analytical methods of the main schools of economics: classical; marginal; Keynesian and monetarization. The proposed constructive approach to the development of regulatory models regulating the socio-economic process on the regional level. The primary results found in this work are the improvements of economic policy development on the regional level, and in particular, the Poltava Oblast.

Key words: regional economy, economic structure, methodological basic, methods of regulation.